

Н.М. Юрків, канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту
Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна,
ORCID ID:0000-0002-8914-6473

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ЯК ЗАПОРУКА СТАЛОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

Дослідження розкриває еволюцію та роль корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) у забезпеченні сталого розвитку суспільства. Автори розмежовують обов'язкові й добровільні ініціативи (в економічному, екологічному та соціальному вимірах), а також аналізують шляхи їх інтеграції у стратегії компаній.

Вітчизняний досвід проілюстровано даними Центру “Розвиток КСВ Україна” (включно з ESG-індексами та зеленими проєктами) і практичними кейсами з “Каталогу внеску бізнесу в перемогу України”. Додатково розглянуто зміни в політиці та законодавстві ЄС щодо корпоративної відповідальності. Представлено сучасні стійкі моделі (смартекономіка, smart-спеціалізація, циркулярна та зелена економіка), які пришвидшують цифрово-екологічну трансформацію бізнесу та є практичними інструментами досягнення цілей сталого розвитку.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, цілі сталого розвитку, соціальна відповідальність бізнесу, цифрова трансформація, ESG.

Впродовж останніх десятиліть сучасні організації активно впроваджують у свою діяльність принципи корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), розглядаючи їх як дієвий інструмент створення суспільного блага та одночасного зміцнення власного іміджу й конкурентних позицій на ринку. КСВ виступає фундаментальною складовою загальної корпоративної культури, яка охоплює як законодавчо закріплені зобов'язання, так і добровільні ініціативи компаній. У межах цієї концепції традиційні фінансові показники та суто вузькокорпоративні інтереси поступаються місцем новій системі цінностей, де бізнес без зовнішнього примусу, на добровільних засадах, спрямовує зусилля на реалізацію соціальних, економічних та екологічних пріоритетів у межах своєї щоденної роботи. Пошук ефективних шляхів посилення ролі КСВ у контексті економічної стабілізації, збереження природних ресурсів та підвищення загальної якості життя населення залишається вкрай актуальним науково-практичним завданням у межах сучасної парадигми сталого розвитку.

Як стверджують у своїх працях С. Г. Фірсова та Т. В. Білорус, корпоративна соціальна відповідальність є наріжним каменем сталого прогресу як окремих підприємств, так і держави й суспільства загалом. Науковці підкреслюють, що глобальна стратегія сталого розвитку базується на управлінській моделі, яка гармонізує три ключові вектори: економічний поступ, соціальну інклюзію та екологічну безпеку. Автори також наголошують на тому, що успіх національних програм сталого розвитку безпосередньо корелює з тим, наскільки широко принципи КСВ інтегровані в діяльність суб'єктів господарювання на мікрорівні [11]. Своєю чергою, колектив дослідників [9] зауважує, що інтеграція України у світовий та європейський економічний простір вимагає впровадження інноваційних форматів взаємодії між державним сектором і приватним капіталом. Така співпраця має базуватися на принципах взаємної відповідальності всіх учасників суспільного життя, де КСВ розглядається як добровільна стратегія компаній щодо інтеграції екологічних та соціальних аспектів у комерційну практику та комунікацію зі стейкхолдерами [9].

Концепція сталого розвитку на глобальному рівні передбачає такий тип управління, де забезпечується паритет між нарощенням економічного потенціалу, захистом навколишнього середовища та соціальною інтеграцією [11]. Протягом останніх двадцяти років спостерігається інтенсивна еволюція КСВ, що зумовлено зростанням ваги екологічних та соціальних стандартів у звітності підприємств. Зокрема, Європейський Союз офіційно

включив положення про соціальну відповідальність до Порядку денного зі сталого розвитку до 2030 року. Питання мінімізації негативного техногенного впливу на екосистеми – зокрема скорочення викидів парникових газів, раціональне землекористування та управління відходами – стали центральними для бізнес-стратегій сучасних компаній. Згідно з методологічними підходами Світового Банку, корпоративна соціальна відповідальність трактується як зобов'язання бізнесу сприяти сталому зростанню економіки шляхом активної співпраці з персоналом, місцевими громадами та соціумом загалом задля покращення стандартів життя в спосіб, що є взаємовигідним як для розвитку підприємництва, так і для добробуту суспільства [5].

Зацікавлені сторони чинять значний вплив на організації, спонукаючи їх до глибшого залучення в проєкти КСВ. Це відображається у розробці спеціалізованих стратегій соціальної відповідальності або їх імплементації в загальні плани корпоративного розвитку, що сприяє прозорому обміну важливою інформацією з клієнтами, інвесторами та партнерами. Для досягнення поставлених цілей у цій сфері компанії формують чіткі плани виконання зобов'язань, які включають як регламентовані законом заходи, так і широку палітру добровільних дій: від корпоративного волонтерства до масштабної благодійності. У межах економічної відповідальності бізнес виходить за межі простого отримання прибутку, орієнтуючись на створення суспільних благ, де цінності людей та довкілля стоять вище за фінансові результати.

В Україні вже понад півтора десятиліття активним впровадженням цих принципів займається Центр «Розвиток КСВ Україна» (CSR Ukraine), який виступає національним представником міжнародних мереж CSR Europe та Всесвітньої ради бізнесу зі сталого розвитку [3, 6]. Заснована у 2008 році, ця експертна організація реалізує проєкти, спрямовані на системні якісні трансформації в державі через призму сталого розвитку. Пріоритетні напрями її діяльності охоплюють КСВ в умовах збройних конфліктів, розвиток партнерства між бізнесом та освітою, екологічні ініціативи та підтримку стійкості муніципалітетів. Серед знакових проєктів організації – Форум бізнес-університет, Національний пакт для молоді, а також розробка першого в Україні Індексу ESG [3].

Крім того, Центром було ініційовано створення першого Каталогу внеску бізнесу в перемогу України, реалізованого спільно з проєктом Дія.Бізнес, де задокументовано активність понад 300 компаній [4]. Аналіз представлених кейсів показує, що найвищу соціальну активність виявляють IT-сфера, аграрний сектор, ритейл та логістика. Наприклад, досвід Корпорації «АТБ» демонструє високий рівень адаптивності та відповідальності під час війни: компанія забезпечила безперебійне постачання продуктів, організувала видачу готівки на касах, відкрила укриття в магазинах та спрямувала понад 100 мільйонів гривень на допомогу Збройним Силам України, госпіталям та внутрішньо переміщеним особам [4].

Варто наголосити, що стратегічне впровадження КСВ стає критично важливим чинником конкурентоспроможності, оскільки дозволяє ефективніше управляти ризиками, оптимізувати витрати, залучати капітал та стимулювати інновації [1, 12]. Відповідальна поведінка бізнесу є запорукою досягнення цілей стратегії “Європа 2020” щодо інклюзивного та розумного зростання. Соціальна відповідальність допомагає пом'якшувати наслідки економічних потрясінь та формувати згуртованість суспільства. Вона охоплює питання дотримання прав людини, гендерної рівності, біорізноманіття, боротьби з корупцією та етичної взаємодії з постачальниками. Європейська Комісія також офіційно визнає розвиток волонтерства серед працівників як важливу форму прояву корпоративної відповідальності [2].

Сучасне законодавство ЄС встановлює вимоги для великих та середніх компаній щодо обов'язкової нефінансової звітності, яка розкриває їхній вплив на сталий розвиток через призму принципів ESG. Прозорість та підзвітність є фундаментальними для компаній, що прагнуть успіху, адже відкрите звітування про прогрес і виклики зміцнює довіру з боку регуляторів, споживачів та інвесторів [7]. Формування нових економічних пріоритетів, заснованих на балансі виробництва і споживання, потребує докорінної трансформації систем

управління на всіх рівнях та їх гармонізації з європейським правом [8]. Для подальшого розвитку КСВ в Україні необхідно впроваджувати сталі моделі господарювання, такі як циркулярна, зелена та цифрова економіка, що сприятиме продовольчій безпеці та адаптації до кліматичних змін.

У підсумку можна стверджувати, що корпоративна соціальна відповідальність – це концепція, яка відображає якість взаємин між бізнес-середовищем та соціумом. Вона сприяє сталому прогресу в економічному, соціальному та екологічному вимірах. Суспільство очікує від організацій усвідомлення їхньої відповідальності за вплив на довкілля та життя громадян. Державні органи своєю чергою мають відігравати активну роль у стимулюванні таких практик. Оскільки ЄС включив КСВ у свій порядок денний до 2030 року, компанії мають інтегрувати ці принципи у власні стратегії, забезпечуючи права людини, екологічну безпеку та етичність бізнесу. КСВ надає переваги як самим організаціям через лояльність персоналу та інвестиційну привабливість, так і економіці в цілому через інклюзивність та інноваційний та сталий розвиток, створюючи надійний фундамент для майбутнього суспільного стійкого прогресу.

Використані джерела

1. COM(2008)774. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION on the European Competitiveness Report 2008. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52008DC0774>
2. COM(2011)568. Communication on EU Policies and Volunteering: Recognising and Promoting Crossborder Voluntary Activities in the EU". URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52011DC0568>
3. CSR-UKRAINE. URL: <https://csr-ukraine.org/about/> (дата звернення: 20.04.2026).
4. CSR-UKRAINE. Каталог внеску бізнесу в Перемогу в російсько-українській війні. URL: <https://csr-ukraine.org/catalog-actions-of-companies-in-the-russian-ukrainian-war/> (дата звернення: 20.04.2026).
5. Ward H. Public sector roles in strengthening corporate social responsibility: taking stock. 2004. URL: <https://www.iied.org/16014iied> (дата звернення: 07.04.2025).
6. World Business Council on Sustainable Development. URL: <https://www.wbcsd.org/> (дата звернення: 20.04.2026).
7. Будякова О. Ю., Конченко Д. Р. Сучасні тенденції визначення принципів ESG у корпоративному сталому розвитку. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент». 2024. № 60. С. 4–11. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-2675/2024-60-1>
8. Зелена трансформація та стала біоекономіка : монографія / за наук. ред. А. А. Олешко, О. Ю. Будякової. Київ: КНУТД, 2024. 497 с. DOI: <https://doi.org/10.30857/978.617.7763.34.4>
9. Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика: підручник / Саприкіна М.А. та ін.; за ред. О.С. Редькіна. Київ : Вид-во «Фарбований лист», 2011. 480 с.
10. Корпорація АТБ. Корпоративна соціальна відповідальність. URL: <https://www.atb.ua/page/csr> (дата звернення: 20.04.2026).
11. Фірсова С.Г., Білорус Т.В. Корпоративна соціальна відповідальність як основа сталого розвитку організації, держави та суспільства. Зелена трансформація та стала біоекономіка : монографія / за наук. ред. А. А. Олешко, О. Ю. Будякової. Київ : КНУТД, 2024. С. 5–39. DOI: <https://doi.org/10.30857/978.617.7763.34.4>
12. Юрків Н.М. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу як складова функціонування циркулярної економіки/ Forestry Contribution to the European Green Deal: Bridges between EU and Ukrainian Educational Practices. Book of Abstracts of the International International Conference (SBTU, Kharkiv, Ukraine, June 5-6, 2025). – Kharkiv, Ukraine, SBTU: 2025. – С.255-258. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17079555>